

UDK: 27-774-46 (497.4)
27-725-726.6 (497.4)
Prethodno priopćenje
Primljeno: listopad 2013.

Brigita PERŠE
Pastoralna služba Nadbiskupije Ljubljana
Ciril-Methodov trg 4, SI - 1001 LJUBLJANA
brigita.perse@gmail.com

BUDUĆA ULOGA SVEĆENIKA I LAIKA U CRKVI U SLOVENIJI

Sažetak

U Crkvi u Sloveniji očekujemo za desetak godina osjetno pomanjkanje broja svećenika. Iz onih zemalja gdje se već sada osjeća veliko pomanjkanje svećenika pristižu nam upozorenja da ta činjenica uvelike utječe na župni pastoral i svećenikovo djelovanje. Budući da u Crkvi u Sloveniji postaje sve aktualnije pitanje kako dalje s pastoralom, proveli smo 2012. godine anketu među svećenicima na temelju koje smo htjeli saznati što oni misle o budućnosti Crkve, pogotovo o ulozi svećenika i laika u njoj. U članku ćemo najprije podastrijeti rezultate ankete, a potom u raspravi te rezultate komentirati, i to na temelju crkvenih dokumenata i iskustava iz njemačkog govornog pastoralnog područja gdje su se već suočili s problemom velikog pomanjkanja svećenika. Sudeći prema anketi, svećenici Crkve u Sloveniji morat će se ubuduće više usredotočiti na „tipično“ svećeničke poslove te gledati na laike više u svjetlu Drugog vatikanskog koncila. Anketirani svećenici primjećuju i kod sebe i kod laika slične manjkavosti, koje se u budućnosti trebaju nadoknaditi u svrhu uspješnijeg obavljanja svojeg poslanja u Crkvi.

Ključne riječi: Crkva, Slovenija, župa, pastoral, svećenici, laici, anketa.

Uvod

U Sloveniji, slično kao i drugdje u Europi, već desetljećima bilježimo naglo opadanje tradicionalnih oblika vjerskog života povezanih s ustanovom Katoličke Crkve. Bilježimo i manji broj svećeničkih zvanja, što povlači za sobom znatno povećanje prosječne starosti i sve manji broj svećenika.¹ Da to znatno utječe na župni pastoral i svećenikovo djelovanje, stižu nam upozorenja osobito iz onih zemalja u kojima je pomanjkanje svećenika najveće.

¹ Brigita PERŠE, *Prihodnost župnije: studija na primeru župnij ljubljanske nadškofije* (Ljubljana: Teološka fakulteta, 2011.).

Sve očitijom postaje činjenica da je konstantinsko razdoblje Crkve završeno te se nalazimo u razdoblju prijelaza iz jednog modela Crkve u drugi. Pastoralisti upozoravaju da se župa kao temeljna crkvena institucija nalazi u krizi već od završetka Drugog svjetskog rata.² Izumire prije svega onaj model koji je djelovao kao trgovina. Model u kojemu su za pultom stajali svećenici koji su na policama imali izložene sakramente i pastoralno odgojne usluge, a mnoštvo se naguralo i molilo čas za ovo čas za ono. Platno sredstvo bio je moralni život i pohađanje nedjeljnih svetih misa.

Ali nismo se zatekli u slijepoj ulici. Drugi vatikanski koncil (1962.–1965.) jasno nam je pokazao smjer. Drugi vatikanski koncil neki su jednostavno nazvali „koncil o laicima“ jer je to prvi koncil u povijesti koji se na poseban način izričito bavio pitanjem njihova mjesta i uloge u Crkvi,³ odnosno otvorenosti Crkve prema unutra i prema van (*ad intra – ad extra*). Taj je koncil uobličio itekako značajnu definiciju pojma laik (LG 31) s kojom je prekinuo višestoljetno „negativno“ poimanje laika proizašlo iz pojma „klerik“ u smislu: ono što laik nije. Prema koncilskom učenju o Božjem narodu svi smo jedno. I laici i klerici čine jedan Božji narod. Novi ekleziološki naglasak na suodgovornosti svih kršćana (Crkva kao Božji narod) zahtijeva promjenu postojeće crkvene strukture: vjernici ne smiju biti tek pasivni sudionici pastoralnog rada („slušajuća“ Crkva), već moraju biti suodgovorni i aktivni sudionici. Međutim, Koncil unatoč osnovnoj jednakosti svih vjernika, koja proizlazi iz krštenja, ipak naglašava razliku između laika i svećenika, između takozvanog općeg svećeništva vjernika i ministerijalnog ili hijerarhijskog svećeništva. Ta dva svećeništva razlikuju se između sebe „bitno a ne samo po stupnju“ (LG 10), to znači da su u međusobnom odnosu, ali na posve drugoj razini, koju ne možemo opisati oznakama nadređenosti i podređenosti, s „više“ ili „manje“.

Pa i plenarna sinoda Crkve u Sloveniji (1997.–2002.) jasno se zauzela za koncilsku župu: „Suvremena vizija župe jest župa zajednice vjernika (*communitas communitatum*), koja sjedinjuje i povezuje sve pobude u jednu cjelinu.“⁴ Budući da je u Sloveniji župa u krizi, a za desetak godina očekuje se osjetno pomanjkanje svećenika, i

---

² Rafko VALENČIČ, *Posebna pastoralna teologija* (Ljubljana: Skriptarna Teološke fakultete, 2000.), 34.

³ Tomislav ŠAGI-BUNIĆ, *Ali drugog puta nema* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1986.), 169.

⁴ Ivan ŠTUHEC i dr. (ur.), *Izberi življenje: sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem* (Ljubljana: Družina, 2002.), br. 426.

budući da pitanje *kako dalje* postaje sve aktualnije, Služba za pastoral Ljubljanske nadbiskupije provela je 2012. godine anketu među svećenicima s pomoću koje je htjela saznati što oni misle o tome kako će izgledati Crkva u Sloveniji za desetak godina, pogotovo kakva će biti uloga svećenika i laika u njoj. Naime, svećenici na župama u najneposrednijem su dodiru s ljudima na terenu, poznaju njihove životne poteškoće i radosti, stoga mogu lakše dati koliko-toliko realnu ocjenu sadašnjeg pastoralnog stanja i ukazati na mogućnosti budućeg stanja.

1. Namjera i hipoteza

U istraživanju smo nastojali prikupiti ideje što šireg kruga svećenika u svrhu poduzimanja novih koraka koje bi ubuduće bilo dobro poduzeti u župama Crkve u Sloveniji. U prvom smo redu željeli potvrditi odnosno odbaciti hipotezu da će u župne zajednice ubuduće trebati još jače uključiti laike, što će dakako utjecati na pojedine naglaske svećeničkova djelovanja. Rezultati ove ankete poslužit će Ljubljanskoj nadbiskupiji kao pomoć u procesu planiranja s kojim je Crkva u Sloveniji započela 2012. godine. Posebno će biti od pomoći pri uređivanju pastoralna na svim crkvenim razinama te pri potrebnom osposobljavanju svećenika i laika.

2. Prethodne pripreme i metode

Kako bismo željenu namjeru mogli ostvariti, prethodno smo izradili upitnik pod naslovom *Crkva u Ljubljanskoj nadbiskupiji za desetak godina - očima svećenika*. Polazeći od toga da će razmišljanja anketiranih proizlaziti iz što realnijeg stanja, u prvom dijelu anketnog upitnika svi su anketirani bili djelomično informirani o vjerskom i pastoralnom stanju u Ljubljanskoj nadbiskupiji. Naime, otkako Ljubljanska nadbiskupija prikuplja vjerske podatke iz svojih župa (a to čini od 1965. godine), bilježi opadanje tradicionalnih oblika vjerske prakse (udio katolika među stanovnicima, udio nedjeljnih sudionika na svetim misama među katolicima, broj krštenja, crkvenih vjenčanja itd.).⁵

⁵ U Ljubljanskoj nadbiskupiji je 73% katolika među ukupnim stanovništvom, nedjeljom odlazi na svetu misu svega 17% katolika, na župni vjeronauk odlazi polovica obveznih učenika osnovnih škola. U Sloveniji nema vjeronauka u javnim školama, zato ga organizira Crkva u župama – za što je prije svega zadužen svećenik (Stanko GERJOLJ – Andrej SAJE, „Religiöse Bildung an Schulen in Slowenien“, Martin JÄGGLE – Martin ROTHGANGEL – Thomas SCHLAG [ur.],

U drugom dijelu anketnog upitnika anketirani su pozvani da napišu kako će po njihovu mišljenju za desetak godina izgledati situacija u Crkvi u Sloveniji, i to u okviru šest pitanja otvorenog tipa.

1. pitanje: *Kako će po vašem mišljenju biti uređen život svećenika za desetak godina (prije svega s ljudskog vidika: materijalni odnosi, socijalna uređenost života: živjeti sam ili u životnim zajednicama, odnos društva prema svećenicima...)?*
2. pitanje: *Kako će po vašem mišljenju za desetak godina biti uređena pastoralna djelatnost u župama?*
3. pitanje: *Na što će se, po vašem mišljenju, za desetak godina stavljati glavni naglasci u svećenikovu djelovanju?*
4. pitanje: *U čemu sami kod sebe osjećate najveći minus koji ćete morati nadoknaditi u svrhu uspješnog obavljanja svećenikova poslanja za desetak godina?*
5. pitanje: *Koje mjesto i kakvu ulogu bi morali imati laici u Crkvi u Sloveniji za desetak godina?*
6. pitanje: *U čemu kod laika osjećate najveći minus, koji će morati nadoknaditi u svrhu uspješnog obavljanja svojeg poslanja za desetak godina?*

Upitnike je popunilo 157 svećenika.⁶ Budući da su anketna

Religiöse Bildung an Schulen in Europa [Göttingen: V & R Unipress, 2013.], 185-186). U župnim zajednicama aktivnije sudjeluje 6,8% katolika. Godine 2012. u Nadbiskupiji je uz 270 biskupijskih svećenika i 143 redovnička svećenika djelovao i 21 stalni đakon (u 16 župa) te 9 zaposlenih katehetkinja (u 27 župa). Na temelju „neugodne“ starosne strukture svećenika (u prosjeku 58,4 godine) te postojećeg broja bogoslova (2,8 bogoslova po godinama studija) možemo predviđati da će za desetak godina u Ljubljanskoj nadbiskupiji ostati još više župa bez svojeg župnika (godine 2012. nalazila se 31 župa na suupravljanju, tj. 13 % od ukupnog broja župa). Za desetak godina imat će, prema postojećem trendu, po svoj prilici dobra trećina župa u Nadbiskupiji suupravitelja (Brigita PERŠE, *Prihodnost župnije: studija na primeru župnij ljubljanske nadškofije*; Brigita PERŠE – Peter KVATERNIK, „Duhovniki in redovnice v Cerkvu na Slovenskem“, *Dekanijski pastoralni dan 2004. Duhovništvo in redovništvo. Gradivo za dekanijske pastoralne svete* (Ljubljana: Družina, 2004.), 78–101).

- ⁶ Upitnik za popunjavanje dobili su svećenici koji djeluju na teritoriju Ljubljanske nadbiskupije, biskupijski i redovnički, približno mjesec dana prije proljetne dekanatske pastoralne konferencije. Popunjeni anketni upitnici poslužili su kao osnova za proljetne dekanatske pastoralne konferencije na kojima su svećenici pojedinačnih dekanata iznosili i komentirali rezultate anketa iz svojeg dekanata. Pastoralna služba primila je referate i zapisnike proljetnih dekanatskih pastoralnih konferencija koji su nam bili od velike pomoći za razumijevanje i interpretiranje odgovora dobivenih u anketi.

pitanja bila otvorenog tipa, dobili smo sadržajno vrlo raznolike odgovore. Zato smo ih u nastavku, kod svake tematske cjeline, najprije objedinili po sadržaju i naveli s obzirom na njihovu učestalost kod anketiranih na one najčešće i one najrjeđe. Dobivene rezultate komentiramo u raspravi.

3. Rezultati istraživanja: Prikaz odgovora po sadržajima i s obzirom na njihovu učestalost kod anketiranih

3.1. Uređenost svećeničkog života za desetak godina

Anketirani su na ovo pitanje odgovarali dosta pesimistički. Možda se razlog tome krije u primjedbi jednog od njih: „Namjera ovog (...) jest, po mojem mišljenju, naš pogled u budućnost Crkve u našem narodu, kad će naši svećenički redovi biti desetkovani.“

a) Odnos društva prema svećenicima za desetak godina: Polovica anketiranih misli da će odnos društva prema svećenicima u budućnosti biti isti, odnosno ovisit će o samim svećenicima; druga polovica pak misli da će taj odnos biti lošiji od današnjeg. Nitko od anketiranih nije zapisao da će odnos društva prema svećeniku ubuduće biti bolji. Zato je netko od anketiranih predložio: „Mislim da bi trebalo preko medija ljudima predočiti koliko poslova svećenici obave dragovoljno i badava te kako služe ljudima.“

*b) Materijalne prilike svećenika za desetak godina:*⁷ Polovica anketiranih misli da će materijalne prilike svećenika u budućnosti biti lošije nego što su danas, 44 % njih misli da će biti iste kao što su danas. Svega 5 % njih misli da će biti bolje, a kao razlog tome navode životnu zajednicu. Neki su kod ovog pitanja upozorili i na potrebu za većom solidarnošću među svećenicima te uspostavljanjem pravednijeg sustava nagrađivanja. „Razlika između nas klerika u materijalnom značenju iznosi 1:10 i više.“ Drugi su zabrinuti nad financijskim stanjem, odnosno sustavom plaćanja nakana svetih misa ubuduće jer polako umiru oni koji suosjećaju s Crkvom, plaćaju mise i daju priloge za svećenike: „Manje vjernika, manje nakana, manji prihod – skromniji život.“ U tom smislu „zastrašujuća“ je spremnost svećenika: „A što je

---

⁷ Među odgovorima anketiranih na pitanja o odnosu društva prema svećenicima i o materijalnim prilikama svećenika za desetak godina statistički je značajna pozitivna poveznica (Spermanov korelacijski koeficijent = + 0,565**), što znači da je onaj broj anketiranih koji kažu da će odnos društva prema svećeniku ubuduće biti lošiji nego što je danas istodobno češće zapisivao da će i materijalne prilike svećenika ubuduće biti lošije nego što su danas, i obratno.

sa svećenicima radnicima u Francuskoj? Svećenik je prije podne bio na poslu, a poslije podne radio je na župi. Na taj način riješili bismo ekonomski problem.“

c) *Živjeti sam ili u životnoj zajednici za desetak godina*: Mišljenja anketiranih u vezi s pitanjem hoće li svećenici ubuduće živjeti sami ili u životnim zajednicama podijeljena su dosta jednakomjerno na tri dijela:

- slaba trećina (31 %) protivi se samotničkom življenju;
- trećina (33 %) njih misli da je dobro jedno i drugo ostaviti kao izbornu mogućnost;
- dobra trećina (36 %) oduševljena je životnom zajednicom.

Kod odgovora na ovo pitanje možemo uočiti blagu statistički značajnu negativnu poveznicu između veličine župe na kojoj djeluje anketirani svećenik i njegova oduševljenja za životnu zajednicu (Spermanov korelacijski koeficijent = - 0,205*), što znači da je naklonjenost prema životnoj zajednici svećenika utoliko veća ukoliko je župa na kojoj djeluje dotični svećenik manja, i obratno. Iz toga možemo zaključiti da su svećenici za život u zajednicama ponajprije oduševljeni zbog poboljšanja svojeg materijalnog stanja.

Istini za volju, velik broj svećenika, među njima su i oni koji se oduševljavaju životnom zajednicom, dopisao je kako nisu odgajani za život u zajednici te bi u tom pogledu trebalo još mnogo toga uraditi: „O tome mora razmišljati biskup sa svojim suradnicima, kako bi se sjemeništarcu ubuduće odgajali u duhu povezanosti i solidarnosti.“ Naravno da se u slučaju svećenikova života u životnim zajednicama nameće pitanje upražnjenih župnih dvorova.

Nekoliko anketiranih je u vezi s ovim pitanjem zapisalo kako sebi zamišljaju organizaciju života u životnim zajednicama, pri čemu je kao pozitivna predložena i mogućnost određenih specijalizacija za pojedine djelatnosti među svećenicima u životnim zajednicama: „Budući da će svećenici živjeti u zajednicama, oni će između sebe podijeliti područja rada. Neće više biti samo jedan svećenik odgovoran za jednu župu, nego će u pastoralu jedne župe sudjelovati više svećenika koji će na neki način biti specijalizirani za pojedine skupine vjernika: jedan za djecu i mladež, drugi za odrasle, treći za starije osobe.“ „Redovnici već sada žive i tako djeluju u mnogim mjestima.“ Itd.

3.2. Uređenost župnog pastoralu za desetak godina

Župni pastoral morat će ubuduće, prema mišljenju anketiranih, biti jače usmjeren na uključivanje laičkih suradnika – u prvom redu

dragovoljaca (veća uloga laika) te na stvaranje manjih skupina, odnosno zajednica. Zbog očekivanog pomanjkanja svećenika, prema mišljenju anketiranih, ni tu neće ići bez reorganizacije župa. Anketirani predlažu razne mogućnosti, kao što su npr. jedan svećenik je upravitelj više župa, spajanje župa, životne zajednice svećenika, stalni đakon upravlja župom itd. Neki od anketiranih izrazili su bojazan, ako se sadašnji trend nastavi, „jedan će svećenik upravljati s 3, 4, 5 župa: glavna briga bit će mu priprema ljudi za primanje sakramenata“, te u tom pogledu strahuju od preopterećenosti: „Na žalost, bojim se da će svećenik biti preopterećen“, „Većina župa imat će jednog upravitelja, što znači da će moći djelovati jedino kao ‘servis’. Izgubit će se ‘živi’ dodir sa svećenikom i Crkvom.“

Evo još nekoliko predloženih radnji od strane anketiranih: „Moramo načiniti plan smanjivanja ne samo broja župa već i broja zgrada koje ćemo moći uzdržavati, a koje ćemo morati prodati, koje ćemo morati sačuvati i zašto ...“, „Započnimo s korjenitim rezanjem nedjeljnih misa. Promišljeno i cjelovito smanjimo broj nedjeljnih misa“, „Pitanje kako ćemo financirati i plaćati svoje radnike (pa i svećenike) postaje nužno“, „Treat ćemo dobro razmisliti o djelatnostima i možda se poneke od njih odreći, a poneku nanovo uvesti, u skladu sa znakovima vremena.“ Itd.

3.3. Naglasci na svećeničko djelovanje za desetak godina

U okviru ovog pitanja čak je desetina anketiranih, zbog očekivanog smanjivanja broja svećenika, napisala da bi svećenici ubuduće trebali obavljati tipično svećeničke poslove, pri čemu se postavlja pitanje: Što je tipično svećeničko? Sudeći po dobivenim odgovorima, tipično svećeničko bilo bi:

- dušobrižništvo - duhovno vodstvo, dušobrižnički razgovor (48 %);
- podjela sakramenata (41 %);
- pričest i Božja riječ (36 %);
- vodstvo i koordinacija suradnika (22 %).

Sve ostale djelatnosti spominjane su u odgovorima anketiranih tek tu i tamo, kao što su npr. kateheza odraslih, odnosno rad s obiteljima; upravljanje župom – posjedom, objektima; dijakonija; vjeronauk.

3.4. Minusi (nedostaci) svećenika

Anketirani svećenici istaknuli su vrlo jednakomjerno minus na

četiri područja svojeg izgrađivanja:

- duhovno područje (29 %);
- ljudsko (osobno) područje (29 %);
- umno (intelektualno) i pastoralno područje (29 %);
- fiziološko područje - starost, bolest (20 %).

U okviru ovog pitanja nekoliko anketiranih izrazilo je „žaljenje“ što previše vremena posvećuju administraciji, popravcima i obnovi crkava, što često ne vide opravdanost svojeg posla, što obavljaju previše laičkih poslova, što su upregnuti u preživjele strukture... Velik broj anketiranih ističe potrebu za većom organizacijskom osposobljenošću i osposobljenošću za vodstvo: „Za mene je minus nedovoljna sposobnost za vođenje skupina, nedovoljna sposobnost za organizaciju“, „Prije svega spretnost na području duhovnog vodstva ljudi i timskog planiranja te izvođenja projekata“, „Osposobljavanje za nov način vođenja župe. Premalo je vremena za rad na području pastorala“, „U velikom smo zakašnjenju već kod samog izgrađivanja svećeničke osobnosti što se tiče pastoralnog dodira s ljudima. (...) Kako često odlaze ljudi razočarani iz župnog ureda. (...) Bojimo se sastanaka s roditeljima djece koja dolaze na vjeronauk jer nisu dovoljno dobro pripremljeni. Pastoralni tečaj na temu pastoralnih susreta i komuniciranja“, „Promjena našeg stava ‘bog i batina’, promjena u smislu da umjesto ‘velečasnog gospodina’ budemo ‘pastiri’, odnosno ‘službenici’, to je obraćenje koje nas čeka.“

Među dobivenim odgovorima ima i nekoliko izjava koje su u neku ruku protivne duhu suradnje s laicima, ali ih nema mnogo: „Svećenik će biti ‘čovjek ideja’, koji će oko sebe imati ekipu laika koji će biti izvršioči“, „Poteškoća se sastoji u tome što se ne pouzdajem u laike i ne povjeravam im zadaće, pa tako ne poznajem ni minuse koje imaju.“

Nekolicina anketiranih želi više susreta i kontakata s crkvenim vodstvom: „Biskupi na žalost premalo poznaju život svećenika i njihovih župa. Za vodstvo Crkve to bi morala biti osnovna zadaća. (...) Nedovoljna povezanost svećenika i biskupa. Biskupi su previše udaljeni.“, „U biskupiji bi trebao biti netko tko bi se bavio isključivo svećenicima.“ Nekoliko anketiranih nije moglo zaobići financijsku aferu u Mariborskoj biskupiji. Sudeći po njihovim odgovorima, i ta afera unijela je neko nepovjerenje svećenika u crkveno vodstvo.

Jedan od anketiranih predlaže: „Mi svećenici u stvari nismo spremni za izazove budućnosti. (...) Treba nam preobraćenje. Istodobno trebamo dobro razmisliti u što uložiti svoj trud. Treba nam prava sinoda, pravi sabor svećenika sa svojim biskupom. I to bez

laika. Morali bismo biti više zajednica, a manje 'one man show'. Mora se promijeniti odgoj u sjemeništu.“

3.5. Mjesto i uloga laika u Crkvi za desetak godina

Anketirani misle da će uloga laika u budućnosti biti veća nego što je danas. Neki su napisali da bismo se već danas morali za to temeljitije pripremati. Nekoliko njih se i pri ovom pitanju izjasnilo da bi svećenik trebao obavljati samo svećeničke, a laik samo laičke poslove. Prema odgovorima većine anketiranih laici će svoje mjesto imati naročito na područjima kao što su:

- kateheza, osobito vjeronauk (22 %);
- gospodarstvo (21 %);
- vođenje skupina (18 %);
- svjedočenje uzornim životom u društvu i domaćem okruženju (10 %);
- bogoslužje – naviještanje Božje riječi, pučke pobožnosti (9 %);
- administracija (3 %) ...

Nekolicina anketiranih istaknula je pitanje plaće laicima. Navest ćemo nekoliko takvih primjedbi: „Kad se često znamo žaliti kako nemamo dovoljno školovanih laika za rad u Crkvi, moramo znati da nije problem samo u laicima. Problem je sustav u cjelini, budući da zbog svojih nedostataka ne omogućava razvoj. Pa čak i da imam školovanog laika, kako da ga pošteno platim? (...) Potrebna nam je jasna vizija...“, „Laici bi već sada mogli preuzeti mnoge stvari, ali ne u takvim odnosima. Ovdje se postavlja pitanje poštene plaće, pitanje ovlasti, načina rada.“, „Laike ne znamo iskoristiti. Svjetovni diplomanti Teološkog fakulteta za nas su 'tuđinci'. Tu je naravno i pitanje tko i koliko će ih plaćati. Laici će biti skuplji od svećenika.“ Možda je upravo radi toga jedan od anketiranih istaknuo značenje umirovljenika: „Laici će, kad jednom odu u mirovinu, moći preuzeti mnoge poslove u župi.“

3.6. Minusi (nedostaci) laika

Anketirani svećenici su minuse laika, koje bi ovi morali popraviti za desetak godina, naveli dosta ravnomjerno na četiri područja:

- intelektualno područje – slaba teološka izobrazba, odnosno stručna potkovanost, nerazumijevanje poslanja Crkve (38 %);
- formacija za zajedništvo – pomanjkanje odgovornosti za župu, odnosno Crkvu; pomanjkanje „osjećaja“ da su Crkva (32 %);

- ljudsko (osobno) područje – nezainteresiranost i pasivnost; pomanjkanje zauzetosti, radosti, poniznosti, ustrajnosti; neprimjeren kršćanski život (32 %);
- duhovno područje – slaba duhovna formacija (24 %).

Pri detaljnijem pregledu istaknutih minusa laika postavlja se pitanje uolikoj mjeri su ti minusi odraz istaknutih minusa svećenika unutar 4. anketnog pitanja. Na takvo razmišljanje potiču nas pojedinačne izjave anketiranih, kao što su na primjer: „Naši župljani su u mnogim stvarima previše ‘posluživani’ – i zato su premalo samostalni.“, „S laicima u našim župama previše sastančimo...; postavlja se pitanje – kako ih odgojiti da rade za zajedništvo župe, da sami osjete svoju ulogu u životu župe.“, „Nezainteresiranost za bilo što, što zahtijeva malo vremena, a za što se ne dobiva plaća. (...) Manjka im (nama) idealizma i vjere.“

4. Rasprava

4.1. *Nimalo ružičast položaj svećenika*

Položaj što ga je nekoć zauzimao župnik, uz „uglednike“ građanskog društva (načelnika, učitelja, liječnika), nestao je zajedno s okončanim konstantinskim razdobljem Crkve. Naše istraživanje među svećenicima u Crkvi u Sloveniji pokazalo je da polovica anketiranih svećenika misli kako će ubuduće odnos društva prema svećeniku i svećenikovo materijalno stanje biti lošiji nego što su danas. Nitko od anketiranih ne misli da će odnos društva prema svećeniku biti bolji. Takav „nimalo ružičast“ položaj svećenika u društvu zasigurno nije dobra „reklama“ za nova duhovna zvanja. U Crkvi u Sloveniji očekuje se osjetno pomanjkanje broja svećenika za desetak godina – s obzirom na današnju prosječnu starost svećenika i broj bogoslova. Zbog očekivanog pomanjkanja svećenika velik broj anketiranih misli da će se crkvene strukture morati prilagoditi (umanjenom) broju svećenika. Anketirani svećenici predlagali su sve mogućnosti što ih u slučaju pomanjkanja svećenika dopušta *Zakonik kanonskog prava*:⁸ a) da se „istom župniku povjeri skrb za više susjednih župa“ (CIC, kan. 526, § 1), a da ne bude preopterećen, može se poslužiti mogućnošću sudjelovanja đakona i laika; b) mogućnost da „sudjelovanje u pastoralnom djelovanju župe treba se povjeriti đakonu ili drugoj osobi koja nema svećeničkog biljega ili zajednici osoba“, pritom valja odrediti svećenika „koji će s vlašću i ovlastima župnika voditi pastoralni rad“ (CIC, kan. 517, § 2). Pastoralna

⁸ *Zakonik kanonskog prava* (Zagreb: Glas Koncila, 1988.) (dalje: CIC).

skrb za jednu ili više župa može se povjeriti i „skupini svećenika“. Pritom je dakako nužno „da jedan od njih bude voditelj pastoralnog djelovanja, koji neka naime upravlja zajedničkom djelatnošću i za nju odgovara pred biskupom“ (CIC, kan. 517, § 1).

Dobra trećina anketiranih svećenika bila bi spremna živjeti u životnim zajednicama - i to, kako se čini, prije svega u svrhu poboljšanja postojećeg materijalnog stanja - a nekolicina je tome dodala da nisu u dovoljnoj mjeri izgrađivani (odgajani) za život u životnim zajednicama. Da su takve primjedbe opravdane, potvrđuju negativna iskustva iz njemačkih govornih pastoralnih područja gdje su u nekim mjestima već za vrijeme Drugog vatikanskog koncila pokušali uvoditi život svećenika u životnim zajednicama. No, to se u većini slučajeva nije ostvarilo jer svećenici nisu bili formirani za život u životnoj zajednici. Ostvarilo se tek u nekim pojedinačnim slučajevima gdje se radilo o prijateljskim vezama svećenika, odnosno o prijateljskim vezama pripadnika nekog duhovnog pokreta.

Neki od anketiranih čak su napisali kako zamišljaju organizaciju života u životnim zajednicama, naglašavajući pozitivnu stranu takva života koji će pružati mogućnost specijalizacije svećenika za pojedinačna radna područja. Međutim, praksa iz njemačkog govornog pastoralnog prostora ukazuje na to da specijalizacija može povući za sobom pitanje harmonijske cjeline svećeničke službe.⁹ U tom smislu je pomalo zastrašujući primjer svećenika radnika u Francuskoj, koji predlaže jedan od anketiranih, i to s namjerom da svećenici poboljšaju svoj materijalni položaj. Naime, profesionalizacijom može svećeničko zvanje vrlo brzo postati jednako svim ostalim zvanjima tako što će svećenik samo određeno vrijeme biti svećenik ili će kao svećenik djelovati u nekom drugom zvanju. Kongregacija za kler upozorava: „Pastoralna ljubav izložena je, osobito danas, opasnosti da bude izopačena u samom svom značenju takozvanim funkcionalizmom. Često se, naime, primjećuje, također kod nekih svećenika, utjecaj onog mentaliteta koji zabludno nastoji svesti ministerijalno svećeništvo na puko djelovanje. ‘Činiti svećenika’, vršiti pojedine službe i jamčiti neke usluge bio bi cio svećenički život. Takvo osiromašenje svećenikova identiteta i službe opasnost je da se cijeli njegov život usmjeri u prazno, a ta praznina često se onda ispunjava načinima života koji nisu suglasni s njegovom službom.“¹⁰

⁹ Gisbert GRESHAKE, *Priester sein in dieser Zeit. Theologie – Pastorale Praxis – Spiritualität* (Wien: Herder, 2000.).

¹⁰ KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera* (Zagreb: IKA, 1994.), br. 44.

4.2. Strah svećenika od „suživota“ svećeničke službe

Budući da je svećenička služba tijekom dugih stoljeća preuzela na sebe čitav niz funkcija koje je u Novom zavjetu obavljalo više osoba, a koje često nemaju ništa zajedničko sa svećeničkim ređenjem, njemački je biskup Robert Zollitich predlagao da bi se svećenici morali opet više usredotočiti na zadaće koje im pripadaju ređenjem.¹¹ Na pitanje što će u budućnosti biti glavni naglasci svećenikova rada u Sloveniji, većina anketiranih odgovorila je da će to biti dušobrižništvo, podjela sakramenata, pričest i Božja riječ. Mnogi od njih navodili su također vodstvo i koordiniranje suradnika. Sve ostale djelatnosti anketirani su tek tu i tamo spominjali, kao npr. kateheza odraslih, upravljanje posjedom, dijakonija, vjeronauk itd.

U pojedinačnim izjavama anketiranih može se zbog najavljenog pomanjkanja svećenika u Nadbiskupiji uočiti bojazan da bi se mogla izgubiti „suživljenost“ svećeničke službe, npr. bojazan da će se izgubiti kontakt s vjernicima, da će svećenikova osnovna briga biti isključivo služenje mise, podjela sakramenata i tome slično. Čak jedna desetina anketiranih napisala je da bi svećenik ubuduće trebao obavljati samo svećeničke poslove, a laik isključivo laičke. Pitanje što bi „trebao“ obavljati laik, a što bi „trebao“ obavljati samo svećenik, odnosno čega bi se trebao odreći nositelj službe, a što bi mogao učiniti sam laik, moglo bi postati itekako problematično. Greshake upozorava da su problematične zapravo obje krajnosti – s jedne strane pretjerano proširivanje svećeničkih djelatnosti, a s druge pretjerano sužavanje tih djelatnosti. Naime – ako se zbog pomanjkanja svećenika prepustimo sklopu pitanja što „treba“ laik, a što „treba“ samo svećenik, mogli bismo svećeničku službu „osiromašiti“ poput cvijeta ivančice kojemu otkidamo laticu po laticu, ne bismo li se domogli same suštine, te bi nam na kraju ostale samo dvije laticice, kao što su npr. slavljenje euharistije i sakrament pokore. Međutim, to što je ostalo od cvijeta kojemu smo pokidali gotovo sve laticice nije više nalik cvijetu, baš kao što ni ono što je ostalo od službe nije više služba, već njezina unakažena slika.¹² Ni Kristova osoba, poslanje i otkupljenje, ne može se jednostavno podijeliti na pojedinačne sastavnice i moći. To je harmonijska cjelina. Nositelj službe, koji djeluje „umjesto Krista“, ima trojedinu zadaću: proročku

¹¹ Brigita PERŠE, *Prihodnost župnije: študija na primeru župnij ljubljanske nadškofije*, 166.

¹² Gisbert GRESHAKE, *Priester sein in dieser Zeit. Theologie – Pastorale Praxis – Spiritualität*, 26.

(naviještanje), liturgijsku (bogoslužje) i dijakonijsku (poslužiteljsku). Sve tri sastavnice pripadaju nedjeljivo crkvenoj službi i svi oni koju tu službu sužavaju, zapravo trguju sa svećeničkom slikom. S tim u vezi valja upozoriti na najnovije rezultate austrijske ankete,¹³ unutar koje su župnicima bila postavljena dva različita pitanja: Što bi kao župnici željeli raditi za desetak godina i što misle da će stvarno raditi? Pritom su imali mogućnost izabrati jedan od pet odgovora: (dušobrižništvo blisko čovjeku, predvođenje sakramentalnih obreda, reprezentacija Krista, izgrađivanje i osposobljavanje suradnika, upravljanje velikim pastoralnim prostorom). Ta je studija pokazala da svećenici u Austriji, gdje je pomanjkanje svećenika znatno veće nego u Sloveniji, žele prije svega dušobrižništvo blisko ljudima, zatim u nešto manjoj mjeri ostale tri navedene djelatnosti, a nipošto ne žele biti menadžeri velikih pastoralnih prostora, premda će se po njihovu mišljenju upravo zbog pomanjkanja svećenika povećati potreba za takvim pastoralnim prostorima. Svećenici su takvim „sužavanjem“ svećeničke djelatnosti razočarani jer osjećaju kako se iz dušobrižnika pretvaraju sve više u menadžere, iz svećenika u „nesvećenike“. Povrh toga doživljavaju još i to da laici bez ređenja i celibata obavljaju zanimljivije poslove od njih, samo zato što su bliskiji ljudima. Mnogi svećenici prilaze takvu položaju vrlo frustrirano. Studije pokazuju da postoji opasnost neće li se takva razočaranja u budućnosti pretvoriti u sekundarni obrambeni klerikalizam. Pogotovo je kod mlađih svećenika i svećeničkih kandidata, u usporedbi sa starijim svećenicima, uočena daleko veća sumnjičavost prema modernosti; osjetno manje podupiranje koncilskih reformi, manji sluh za sudjelovanje laika itd. Zato u budućnosti postoji opasnost da će svećenici voditi župu prilično autoritarno-klerikalno, odnosno da će se Crkva jednim dijelom svojih predstavnika ponovno zatvoriti pred svijetom.¹⁴ Na ekstremna stajališta svećenika prema laicima upozorava i Kongregacija za kler: „Prva je napast vršiti svoju službu gospodareći stadom (Lk 22,24-27; 1 Pt 5,1-4), dok je druga napast omalovažiti u krivom prihvaćanju zajednice vlastitu upriličenost Kristu - Glavi i Pastiru.“¹⁵

13 Paul Michael ZULEHNER, *Wie geht's, Herr Pfarrer? Ergebnis einer Kreuzundquer – Umfrage: Priester wollen Reformen* (Wien: Styria, 2010.).

14 Paul Michael ZULEHNER, *Wie geht's, Herr Pfarrer? Ergebnis einer Kreuzundquer – Umfrage: Priester wollen Reformen*, 34–38, 115–120; Paul Michael ZULEHNER – Anna HENNERSPERGER, „*Sie gehen und werden nicht matt*“ *Jes 40,31. Priester in heutiger kultur* (Ostfildern: Schwabenverlag, 2001.), 88–100.

15 KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 16.

4.3. Minusi (nedostaci) svećenika

Rezultati naše ankete pokazuju da svećenici kod sebe opažaju jednakomjeran minus na četiri područja izgrađivanja: duhovnom, intelektualnom, ljudskom i fiziološkom. Nekoliko anketiranih napisalo je da sada previše vremena posvećuju poslu koji nije u biti svećenički (administracija, popravak crkava...), zbog čega se najčešće događa da zanemaruju duhovno područje. Kardinal Basil Hume upozorava da je upravo molitva „ona svećenikova zadaća koja se po svoj prilici najčešće zanemaruje te se obično prva napušta“.¹⁶ Kongregacija za kler također upozorava u tom smislu, napominjući da „župnicima i ostalim prezbiterima koji poslužuju različite zajednice, jamačno ne nedostaje pastoralnih teškoća, unutaršnjeg i fizičkog umora zbog opterećenosti radom... Ne nedostaje – pa i iznutra – opasnosti kao što su birokratizacija, funkcionalizam, demokracizam, više menadžersko negoli pastoralno planiranje. Nažalost, u nekim okolnostima svećenik može biti ugnjetavan gomilom ne uvijek potrebnih struktura koje ga na kraju preopterećuju, s negativnim posljedicama kako na njegovo psihofizičko tako i na njegovo duhovno stanje, te zato na štetu same službe.“¹⁷

U našem istraživanju nekoliko anketiranih istaknulo je potrebu za češćim susretima s biskupom; neke njihove izjave formulirane su čak na taj način da se iz njih može zaključiti kako postoji nekakva disonantnost između njih i crkvenog vodstva. Samo što te izjave nisu bile predmet našeg anketnog istraživanja. A pošto su klerici (svećenici) „posebno obvezni iskazivati poštovanje i poslušnost vrhovnom svećeniku i svaki svojem ordinariju“ (CIC, kan. 273), bilo bi dobro na takve izjave, iako ih nema puno, ipak obratiti pozornost. Na kraju krajeva, spomenuto istraživanje u Austriji ukazalo je na prijeteći jaz između župnika i crkvenog vodstva. Naime, više od polovice (52 %) anketiranih austrijskih župnika potvrdilo je da u značajnim pitanjima misle drukčije od crkvenog vodstva, a čak tri četvrtine (74 %) misli da o značajnim pitanjima vjernici imaju drukčije mišljenje od crkvenog vodstva.¹⁸

---

¹⁶ Basil HUME, *Luč v Gospodu. Razmišljanja o duhovništvu* (Maribor: Marijina kongregacija slovenskih duhovnikov in bogoslovcev, 2000.), 15.

¹⁷ KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter, pastir i vođa župne zajednice. Dokumenti 131* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2003.), br. 29.

¹⁸ Paul Michael ZULEHNER, *Wie geht's, Herr Pfarrer? Ergebnis einer Kreuzundquer – Umfrage: Priester wollen Reformen*, 48–49.

4.4. Potreba za većom ulogom laika u Crkvi

Svi anketirani slovenski svećenici su mišljenja kako će uloga laika u župi morati u budućnosti biti veća nego što je to danas. Kao osnovna laička područja djelatnosti u budućnosti anketirani svećenici navode vjeronauk, gospodarstvo, vođenje skupina, svjedočenje uzornim životom u društvu i domaćem ozračju, bogoslužje, administraciju i tome slično. Osvrnemo li se na popis osnovnih laičkih područja, primijetiti ćemo da među njima nema dijakonije kao jedne od triju osnovnih pastoralnih djelatnosti Crkve. To nas iznenađuje, pogotovo stoga što je čak 8 puta dijakonija bila spomenuta među glavnim naglascima budućeg svećenikova djelovanja. S obzirom na to da su laički suradnici na župama Crkve u Sloveniji doduše neravnomjerno raspoređeni na tri osnovne pastoralne djelatnosti, i to na uštrb dijakonije, budući da je odnos bogoslužnih, navjestiteljskih i dijakonijskih suradnika 58,5 % : 35,7 % : 5,8 %¹⁹, valjalo bi razmisliti na koji način dati u župama veći naglasak na područje dijakonijske službe – možda već unutar postojećih skupina. Na zapostavljenost dijakonijske službe u župama, kao jedne od triju osnovnih pastoralnih djelatnosti Crkve, upozorava se i u drugim državama, a kao glavni uzrok navodi se nedovoljan broj svećenika, zbog čega se u Crkvi prednost daje pitanju liturgije i s njom povezanom pitanju preuređenja župnih struktura.²⁰

Kod pitanja „*Koje mjesto i kakvu ulogu bi morali imati laici u Crkvi u Sloveniji za desetak godina?*“ na mjestu je primjedba jednog od anketiranih svećenika koji primjećuje da se u tom pitanju daje posebna čar riječima „*bi morali*“, „iz čega se može naslutiti da ćemo biti primorani na promjenu mjesta laika u Crkvi zato što to mjesto laicima pripada već samo po sebi“. Ako temeljitije pogledamo dobiven popis osnovnih laičkih područja od strane anketiranih svećenika, možemo ustanoviti da je na tom popisu uz vjeronauk navedeno i mnogo drugih djelatnosti koje u prvom redu znače debirokratizaciju svećenikova postojećeg djelovanja, kao što je vođenje gospodarstva, skupina, administracije i sl. To u stvari nije ništa neobično, već

¹⁹ Brigita PERŠE, „Pastoralna shizma v pokoncilski katoliški župniji na Slovenskem“, *Bogoslovni vestnik* 70 (2010.), 251–264.

²⁰ Herbert HASLINGER, *Diakonie: Grundlagen für die soziale Arbeit der Kirche* (Paderborn: Ferdinand Schöningh, 2009.), 178; Johann POCK, *Gemeinden zwischen Idealisierung und Planungszwang: biblische Gemeintheologien in ihrer Bedeutung für gegenwärtige Gemeindeentwicklungen; eine kritische Analyse von Pastoralplänen und Leitlinien der Diözesen Deutschlands und Österreichs* (Wien: Lit-Verlag, 2006.), 454–460.

je sasvim u skladu s naprijed spomenutom preporukom biskupa Roberta Zollitcha u smislu da bi se svećenici morali opet više usredotočiti na zadaće koje im pripadaju po ređenju. Međutim, budući da su anketirani stavili na popis osnovnih laičkih djelatnosti pretežno one koje bi značile prije svega rasterećenje svećenikova postojećeg djelovanja, mogli bismo zaključiti da anketirani svećenici vide laike još uvijek u prevelikom svjetlu „krpanja rupa“ koje sam svećenik svojim djelovanjem nije u stanju zakrpati. Međutim, uloga laika u Crkvi ne sastoji se samo u pomaganju svećenicima: laici imaju unutar općeg svećeništva vlastito poslanje glede djelovanja u svijetu i Crkvi, što im hijerarhijska Crkva i priznaje.²¹ Anketirani svećenici u velikom su broju upozorili na problem povezan s plaćanjem laika i nedovoljnom iskorištenošću potencijala diplomanata Teološkog fakulteta. Na tu su problematiku u Sloveniji već mnogi upozoravali, uočili su je također i Plenarna sinoda Crkve u Sloveniji²² i krovni dokument slovenskog pastoralnog nacrt *Pridite in pogledite*.²³ Čini se međutim da nitko ne daje nikakvih smjernica, odnosno usmjerenja za rješavanje tog problema u budućnosti.

4.5. Suovisnost identiteta laika i svećenika

Kao glavni nedostatak laika anketirani svećenici navodili su uglavnom problem njihove nemotiviranosti i neizgrađenosti, ukratko, potrebna je cjelovita formacija laika,²⁴ za što je u konačnici suodgovoran i sam svećenik. Svećenici bi laicima morali omogućiti

---

21 IVAN PAVAO II., *Christifideles laici – Vjernici laici. O pozivu i poslanju laika u Crkvi i u svijetu*. Dokumenti 93 (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1990.); KONGREGACIJA ZA KLER, *Naputak o nekim pitanjima suradnje vjernika laika u svećeničkoj službi*. Dokumenti 110 (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1998.)

22 Ivan ŠTUHEC i dr. (ur.), *Izberi življenje: sklepní dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem*, br. 394.

23 SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Pridite in pogledite: slovenski pastoralni načrt* (Ljubljana: Mohorjeva družba, 2012.), br. 109.

24 Izobrazbi i svestranom obrazovanju laika posvećuju u Sloveniji sve veću pozornost biskupijske i akademske institucije. Kod nas su mogući sljedeći načini izobrazbe, odnosno obrazovanja laika: studij na Teološkom fakultetu; studij na Katehetsko-pastoralnom institutu; obrazovanje na Socijalnoj akademiji; Slovenska trostupanjska škola za animatore; Škola za brak; povremeni oblici obrazovanja s predavanjima ili tečajevima (katehetski simpozij, pastoralni tečaj, Nikodemove večeri, korizmena predavanja, okrugli stolovi, seminari za tajnike ŽPV-a i voditelje komisija pri ŽPV-u, za voditelje bračnih skupina ...); duhovne vježbe, duhovni vikendi, duhovne obnove ...

da vrše svoje posebno i nenadoknadivo poslanje.²⁵ Navedeni minusi laika u anketi mogu nas navesti na razmišljanje u kolikoj mjeri su ti minusi posljedica svećenikovih minusa, i obratno, ako je na mjestu izreka da vjernici imaju svećenika kakva zaslužuju. Crkva u Sloveniji svjesna je toga da njezina obnova na tragu Drugog vatikanskog koncila ovisi u velikoj mjeri o samim svećenicima: „Treat će razmišljati o osposobljavanju svećenika da budu sposobni prihvatiti i voditi župu u skladu s potrebama suvremene evangelizacije.“²⁶ Još zornije upozorava na to krovni dokument slovenskog pastoralnog nacrtu *Pridite in pogledite*: „Ako naš proces bude probudio samo laike, neće uroditi željenim plodovima. Bitan je uravnotežen odnos između klerika i laika.“²⁷ Zato krovni dokument s pravom preporučuje da bi unutar Crkve u Sloveniji trebalo „dati smjernice za formaciju suradnje između svećenika i laika“.²⁸

Drugi vatikanski koncil je tridentsko shvaćanje svećeničke službe obogatio – uz odgovornost za podjelu sakramenata i euharistije svećenici bi trebali pridavati veće značenje naviještanju (PO 4). Zahvaljujući novoj ulozi laika u Božjem narodu (LG 31–32; AA 2) te poimanju župe kao zajednice, postala je značajna zadaća svećenika poticanje i njegovanje karizmi u Crkvi. Čak petina anketiranih navela je među glavnim naglascima budućeg svećenikova djelovanja vođenje i koordiniranje suradnika, a upravo na tom području nekolicina anketiranih svećenika primjećuje vlastite manjkavosti koje bi trebalo što prije nadoknaditi. Očito je razvoj suvremenog društva, u kojem se ostvaruju demokratske strukture, doprinio tome da vođenje neke ustanove (menadžerstvo) dobiva sve značajniju ulogu. Tako i uloga svećenika kao voditelja postaje sve složenija i zahtjevnija. Crkveni dokumenti doduše naglašavaju da je svećenik voditelj Božjeg naroda, odnosno župne zajednice,²⁹ ali oprez na tom području ubuduće nipošto neće biti suvišan, pogotovo ako imamo pred očima razvoj svećeničke službe na njemačkom govornom pastoralnom području

---

25 KONGREGACIJA ZA DUHOVŠČINO, *Duhovnik, služabnik božjega usmiljenja: priručnik za spovednike in duhovne voditelje*. Crkveni dokumenti 135 (Ljubljana: Družina, 2012.), br. 122.

26 Ivan ŠTUHEC i dr. (ur.), *Izberi življenje: sklepni dokument Plenarnega zbora Crkve na Slovenskem*, br. 426.

27 SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Pridite in pogledite: slovenski pastoralni načrt*, br. 105.

28 SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Pridite in pogledite: slovenski pastoralni načrt*, br. 52.

29 KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter, pastir i voda župne zajednice*.

u neželjenom smjeru, smjeru svećeničkog menadžerstva.³⁰ Možda ne bi bilo loše jednom zorno prikazati u čemu se sastoji razlika između vođenja u Crkvi i vođenja u nekoj svjetovnoj organizaciji.

4.6. Žive zajednice

Poziv za novu evangelizaciju poziv je za nove zajednice. Iskustvo naime pokazuje da se u sekulariziranoj okolini, u kojoj bilježimo pad vjerske prakse,³¹ vjera najbolje produbljuje u malim zajednicama. Krovni dokument slovenskog pastoralnog nacrtu polazi od živih zajednica kao osnovne zadaće slovenske Crkve u budućnosti.³² Istraživanje župa Ljubljanske nadbiskupije upućuje na to da je početna djelotvornost laika činjenični znak nade, samo što pritom treba imati na umu kvalitetu postojećih zajednica, a pogotovo će gradovi morati biti otvoreniji za nove vrste zajednica.³³ Anketirani

³⁰ Na njemačkim govornim pastoralnim područjima već su odmah poslije Drugog vatikanskog koncila htjeli uspostaviti koncilski oblik župe s pastoralno-teološkim naglaskom na zajednici, čime su svećeničkim zadaćama pridodane i zadaće organizacijske prirode, kao što su dobro vođenje, poticanje dragovoljnosti, rješavanje konfliktnih situacija i sl. Vođenje i suradnja postali su na taj način značajni programi dodatne izobrazbe svećenika, te je već 1985. tadašnji profesor (današnji kardinal i bečki nadbiskup) Christoph Schönborn upozoravao na to da se od svećenika traži previše kompetencija iz područja komunikacije na račun sakramentalnosti. „Čini se da smo danas opet u svojevrsnoj donatističkoj krizi: kod svećenika je osobna kvaliteta značajnija od sakramentalne kvalifikacije, subjektivne sposobnosti od objektivne sakramentalne osposobljenosti“ (Paul Michael ZULEHNER – Anna HENNERSPERGER, „*Sie gehen und werden nicht matt*“ *Jes 40,31. Priester in heutiger kultur*, 76). Takva specijalizacija svećenika postala je posebno „opasna“ jer je na njemačkom govornom pastoralnom prostoru vrlo brzo nastupilo razdoblje velikog pomanjkanja svećenika, zbog čega je trebalo reorganizirati pastoralne prostore, a time se težište svećeničkih aktivnosti preusmjerilo od osobe na organizaciju, često na više župnih zajednica. Svećenik je postao šef (coach) velikog broja suradnika (zaposlenih ili dragovoljnih), od dušobrižnika pretvorio se u menadžera ogromnog pastoralnog područja (koordinacija, rad s vijećima, praćenje zaposlenih) te je tako izgubio zadaću dušobrižnika za običan puk (Paul Michael ZULEHNER – Anna HENNERSPERGER, „*Sie gehen und werden nicht matt*“ *Jes 40,31. Priester in heutiger kultur*, 93–97; Paul Michael ZULEHNER, *Priester im Modernisierungsstress: Forschungsbericht der Studie Priester 2000* [Ostfildern: Schwabenverlag, 2001.], 35).

³¹ Brigita PERŠE, *Prihodnost župnije: študija na primeru župnij ljubljanske nadškofije*, 53–58; Maja LOPERT, „Religioznost z ‘novo kvaliteto’: spreminjanje religioznosti v postmoderni kulturi“, *Anthropos* 44 (2012.), 295.

³² SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Pridite in pogledite: slovenski pastoralni načrt*, br. 59.

³³ Brigita PERŠE, *Prihodnost župnije: študija na primeru župnij ljubljanske nadškofije*, 51–84.

svećenici istaknuli su uz vjeronauk vođenje zajednica kao značajno područje budućeg djelovanja laika u Crkvi. Pa i krovni je dokument predvidio da ubuduće treba prednost imati „formacija laika za djelovanje u malim zajednicama te preuzimanje odgovornosti za njihovo vođenje“.³⁴ Postojeće bi zajednice valjalo i na taj način oživjeti.

Zaključak

Drugi vatikanski koncil donio je veliku promjenu u samoprepoznavanju Crkve, pogotovo uloge laika u njoj, a psiholozi upozoravaju kako ljudi velike promjene u životu obično ne prihvaćaju s oduševljenjem. Stoga nimalo ne iznenađuju konstatacije naše studije da laici u slovenskoj Crkvi nisu skoro pola stoljeća poslije Drugog vatikanskog koncila zadobili ono mjesto što im ga je dao Koncil, ali polako idu u tom smjeru.

Sudeći prema anketi, morat će se svećenici u slovenskoj Crkvi ubuduće više usredotočiti na „tipično“ svećeničke poslove te na laike gledati više u svjetlu Drugog vatikanskog koncila. Anketirani svećenici primjećuju i kod sebe i kod laika vrlo slične nedostatke koji će se ubuduće morati nadoknaditi radi uspješnog obavljanja svojeg poslanja u Crkvi. Da je danas uloga crkvenog voditelja sve kompleksnija i zahtjevnija, na to upozoravaju i crkveni dokumenti. Stoga oprez na tom području zacijelo neće biti suvišan, pogotovo ako imamo pred očima neželjeni daljnji razvoj svećeničke službe u zemljama njemačkog govornog područja. U Crkvi je naime služba vođenja neraskidivo povezana s učiteljskom i liturgijskom službom, a sve tri su povezane sa sakramentom svetog misnog slavlja.

Crkva u Sloveniji nalazi se pred izazovom nove evangelizacije kad će župne zajednice zaživjeti u malim zajednicama. Nadolazi vrijeme probuđenih karizmi laika, kad će svećeništvo veći naglasak stavljati na naviještanje i duhovno vođenje.

THE FUTURE ROLE OF PRIESTS AND LAITY IN THE CHURCH IN SLOVENIA

Summary

Over the next ten years the number of priests in the Church in Slovenia is

---

³⁴ SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Pridite in pogledjte: slovenski pastoralni načrt*, br. 52.

expected to diminish considerably. From countries where a fall in the number of priests has already been recorded we hear warnings that this greatly affects pastoral care and the actions of parish priests. The Church in Slovenia is taking these warnings seriously and is asking itself how to maintain pastoral care. For this reason, during 2012 we conducted a survey among priests, asking them what they think about the future of the Church, especially about the role of priests and laity in it. This article lays out the results of the survey and then discusses and comments on these results, especially on the basis of church documents and the experience of pastoral care in the German-speaking Church, where the problem of the shortage of priests has already been encountered. According to the survey, priests in the Church in Slovenia will have to focus more on "typical" priestly duties and look on the laity in the light of the Second Vatican Council. Priests who took part in the survey identified the same limitations in themselves and in the laity, and these limitations must be addressed in the future so that the mission of the Church can be more successful.

Keywords: *Church, Slovenia, parish, pastoral care, priests, laity, survey.*

Translation: Darko Tomašević and Kevin Sullivan